1. Επειδή η κατοχή θέσεως διδάσκοντος, γενικά, και θέσεως λέκτορα ξένης γλώσσας σε Πανεπιστήμιο, ειδικότερα, δεν συνεπάγεται την άμεση ή έμμεση συμμετοχή στην άσκηση της δημόσιας εξουσίας και στα καθήκοντα που έχουν ως αντικείμενο την προάσπιση των γενικών συμφερόντων του κράτους και των άλλων δημόσιων οργανισμών και δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ιδιαίτερα στενού δεσμού αλληλεγγύης των κατόχων των θέσεων αυτών με το κράτος, καθώς και την αμοιβαιότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, που συνιστούν τη βάση του θεσμού της ιθαγένειας, οι εν λόγω θέσεις δεν συνιστούν απασχόληση στη δημόσια διοίκηση, κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ.

2. Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, ειδική έκφραση της οποίας αποτελεί το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης και η οποία απαγορεύει όχι μόνο τις προφανείς διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, αλλά και κάθε μορφή συγκεκαλυμμένης διακρίσεως, η οποία, στηριζόμενη σε άλλα κριτήρια διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα, κωλύει την εφαρμογή διατάξεως του εθνικού δικαίου που επιβάλλει όριο στη διάρκεια της σχέσεως εργασίας μεταξύ των Πανεπιστημίων και των λεκτόρων ξένων γλωσσών, ενώ τέτοιο όριο δεν ισχύει, καταρχήν, για τους λοιπούς εργαζομένους.

3. Το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71 κωλύει τον αποκλεισμό ορισμένης κατηγορίας εργαζομένων, υπηκόων κυρίως άλλων κρατών μελών, όπως η κατηγορία των λεκτόρων ξένων γλωσσών στα Πανεπιστήμια, από το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως κράτους μέλους, στο οποίο υπάγονται γενικά οι λοιποί εργαζόμενοι αυτού του κράτους μέλους.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 33/88 *

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

A — *Η διαφορά της κύριας δίκης*

Η Pilar Alluè και η Carmel Mary Coonan, ενάγουσες της κύριας δίκης, ασκούσαν από το ακαδημαϊκό έτος 1980-1981 καθήκοντα λέκτορα ξένης γλώσσας στο Università degli studi di Venezia (Πανεπιστήμιο της Βενετίας). Το Νοέμβριο του 1986 το Πανεπιστήμιο αυτό, στηριζόμενο στην ισχύουσα ιταλική νομοθεσία (το προεδρικό διάταγμα 382 της 11ης Ιουλίου 1980 — στο εξής ΠΔ 382/1980), αρνήθηκε να παρατείνει την ισχύ της συμβάσεως που διείπε τις σχέσεις του με τις ενάγουσες της κύριας δίκης και να συνάψει νέα σύμβαση.

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Οι ενάγουσες της κύριας δίκης πέτυχαν τότε την έκδοση αποφάσεως περί ασφαλιστικών μέτρων από τον Pretore της Βενετίας, ο οποίος διέταξε τον πρύτανη του Πανεπιστημίου της Βενετίας να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να εξακολουθήσει να υφίσταται η σχέση εργασίας των Allué και Coonan μέχρι εκδόσεως αποφάσεως επί της ουσίας.

Στην κύρια δίκη οι ενάγουσες ζητούν από τον Pretore:

1) να αναγνωρίσει ότι η σχέση εργασίας μεταξύ των εναγουσών και του Πανεπιστημίου από το ακαδημαϊκό έτος 1980-1981 μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 1985-1986 αποτελούσε σχέση εξαρτημένης εργασίας·

2) να αναγνωρίσει ότι η σχέση εργασίας αυτή ήταν αορίστου χρόνου·

3) να υποχρεώσει το Πανεπιστήμιο να καταβάλει τη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που πράγματι εισέπραξαν οι ενάγουσες και των αποδοχών που θα τους καταβάλλονταν βάσει του μισθού του « επίκουρου » καθηγητή που προσλαμβάνεται για ορισμένο χρόνο·

4) να αναγνωρίσει ότι οι ενάγουσες δικαιούντο να τους καταβληθούν από το Πανεπιστήμιο της Βενετίας οι υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές και τα άλλα βάρη από το χρόνο συνάψεως της σχέσεως εργασίας.

Θεωρώντας αναγκαία την ερμηνεία ορισμένων κοινοτικών διατάξεων για την έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του, ο Pretore της Βενετίας ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε προς το Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

« α) Δεδομένου ότι στην υπό κρίση σχέση δεν εμπλέκονται δραστηριότητες που άπτονται αμέσως ή εμμέσως της ασκήσεως δημόσιας εξουσίας ή που έχουν ως αντικείμενο την προστασία των γενικών συμφερόντων του κράτους, τίθεται το ερώτημα αν συμβιβάζεται με το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΟΚ, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1980), ο νόμος κράτους μέλους που θεσπίζει ειδικό καθεστώς για τις σχέσεις εργασίας των λεκτόρων ξένων γλωσσών, προβλέποντας ότι η διάρκεια των συμβάσεών τους είναι περιορισμένη, σε αντίθεση προς τη σταθερότητα της εργασιακής σχέσεως που εγγυάται γενικά ο νόμος 230 της 18ης Απριλίου 1962 στο προσωπικό του Δημοσίου και μολονότι δεν είναι στην προκειμένη περίπτωση δυνατό να ανευρεθεί οποιαδήποτε ιδιομορφία της σχέσεως ικανή να δικαιολογήσει την παρέκκλιση από την εν λόγω αρχή.

β) Δεύτερον, τίθεται το ερώτημα αν συμβιβάζεται με το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ η νομοθεσία κράτους μέλους και/ή η σύμβαση ιδιωτικού δικαίου με την οποία προκαθορίζεται σε πέντε έτη η διάρκεια της σχέσεως, δεδομένου ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στα κράτη μέλη των Κοινοτήτων συνεπάγεται και απαιτεί την κατάργηση οποιασδήποτε διακρίσεως, ενώ η παρέκκλιση από τη γενικά ισχύουσα στο εσωτερικό δίκαιο του κρά-

τους μέλους διάταξη σχετικά με τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας φαίνεται ότι εισάγει διακρίσεις. Ερωτάται περαιτέρω αν, υπό το φως της ερμηνείας που δίνει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, βασιζόμενο στο άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, στον κανονισμό 1408/71, συμβιβάζεται με τα δικαιώματα των διακινούμενων εργαζομένων σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως η έλλειψη ασφαλιστικής καλύψεως, την οποία προβλέπουν ρητά οι συμβάσεις με τις οποίες συνήφθησαν οι επίδικες σχέσεις. »

Β — *Έγγραφη διαδικασία*

1. Η Διάταξη της Pretura Unificata di Venezia περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 29 Ιανουαρίου 1988.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, κατατέθηκαν γραπτές παρατηρήσεις στις 9 Μαΐου 1988 από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Enrico Traversa, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, και στις 16 Μαΐου 1988 από τις ενάγουσες της κύριας δίκης, Pilar Allué και Carmel Mary Coonan, εκπροσωπούμενες από τον καθηγητή Fausto Capelli, δικηγόρο Μιλάνου, και τη Maria Virgilio, δικηγόρο Μπολώνιας.

3. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων και να υποβάλει ορισμένα ερωτήματα προς την ιταλική κυβέρνηση.

ΙΙ — Η εφαρμοστέα ιταλική νομοθεσία

Το άρθρο 28 του ΠΔ 382/1980 ορίζει τα εξής:

« Οι πρυτάνεις μπορούν να προσλαμβάνουν με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, ακόμα και εκτός του πλαισίου ειδικών διεθνών συμφωνιών, κατόπιν αιτιολογημένης προτάσεως της ενδιαφερομένης σχολής και προς εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών ασκήσεως των φοιτητών που παρακολουθούν τμήματα γλώσσας, λέκτορες με ξένη μητρική γλώσσα βεβαιωμένων και αναγνωρισμένων ικανοτήτων, που να έχουν ελεγχθεί απο τη σχολή, εντός των ορίων των κονδυλίων που χορηγούνται για το σκοπό αυτό σύμφωνα με τη διαδικασία του ανωτέρω άρθρου 25 και προβλέπονται στους πανεπιστημιακούς προϋπολογισμούς. Ο αριθμος των λεκτόρων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει την αναλογία 1 προς 150 μεταξύ λέκτορα και φοιτητών που παρακολουθούν πραγματικά το τμήμα. Η σχολή οφείλει να πιστοποιεί εν πάση περιπτώσει τις ειδικές ικανότητες των λεκτόρων. Οι σχετικές δαπάνες καλύπτονται από κονδύλια που καθορίζονται για κάθε πανεπιστήμιο με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, κατόπιν διαβουλεύσεων με το Εθνικό Πανεπιστημιακό Συμβούλιο. Η πρόβλεψη των δαπανών πραγματοποιείται βάσει εκτιμήσεων που στηρίζονται στον αριθμό των φοιτητών που παρακολούθησε τα αντίστοιχα τμήματα κατά το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος.

Αναλογία κατώτερη από την αναφερόμενη στο προηγούμενο εδάφιο μπορεί να επιτραπεί από τον Υπουργό Παιδείας μόνο σε περίπτωση βεβαιωμένης ανάγκης, κατόπιν αιτιολογημένης αποφάσεως του συμβουλίου της σχολής και διαβουλεύσεων με το Εθνικό Πανεπιστημιακό Συμβούλιο.

Η ισχύς των συμβάσεων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο δεν μπορεί να παραταθεί πέραν του ακαδημαϊκού έτους για το οποίο συνά-

φθηκαν· οι συμβάσεις μπορούν να ανανεώνονται κατ' έτος επί πέντε κατ' ανώτατο όριο έτη.

Οι υπηρεσίες που καλούνται να παράσχουν οι λέκτορες και οι αντίστοιχες αποδοχές καθορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του Πανεπιστημίου, κατόπιν διαβουλεύσεων με το συμβούλιο της σχολής.

Η αμοιβή δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος των αρχικών αποδοχών επίκουρου καθηγητή που προσλαμβάνεται για ορισμένο χρόνο. »

Κατ' εφαρμογή της διατάξεως αυτής, τα πανεπιστήμια υποχρεώθηκαν με δύο εγκυκλίους του ιταλικού Υπουργείου Παιδείας (υπ' αριθ. 8544 της 29ης Δεκεμβρίου 1980 και 5494 της 29ης Δεκεμβρίου 1982) να συνάπτουν με τους λέκτορες ξένης γλώσσας όχι συμβάσεις εξαρτημένης εργασίας, αλλά συμβάσεις παροχής πνευματικού έργου, δηλαδή παροχής υπηρεσιών. Σύμφωνα με το καθεστώς που εφαρμόζεται στις συμβάσεις αυτές, στον παρέχοντα το πνευματικό έργο απόκειται να αφαιρέσει από τις αποδοχές του τα ποσά που είναι αναγκαία για την μεταγενέστερη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών· στην περίπτωση εξαρτημένης εργασίας, με την καταβολή μεγάλου μέρους των εισφορών αυτών βαρύνεται ο εργοδότης.

Η εφαρμογή των ανωτέρω εγκυκλίων δημιούργησε πολλές διαφορές είτε κατόπιν πρωτοβουλίας των ενδιαφερόμενων λεκτόρων είτε μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και του Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS). Κατά την Επιτροπή, όλα τα εθνικά δικαστήρια δικαίωσαν τις ενάγουσες, που υποστήριζαν ότι η δραστηριότητά τους είχε χαρακτήρα εξαρτημένης εργασίας, και υποχρέωσαν τα οικεία πανεπιστήμια σε καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών που δεν είχαν καταβληθεί. Την ίδια γνώμη διατύπωσε και το Consiglio di Stato, με γνωμοδότηση της 30ής Σεπτεμβρίου 1987.

III — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

1. *Ως προς το ζήτημα αν η εν λόγω απασχόληση συνιστά απασχόληση στη δημόσια διοίκηση κατά το άρθρο 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης*

Η *Επιτροπή* και οι *ενάγουσες της κύριας δίκης* θεωρούν ότι στο ερώτημα αυτό προσήκει αρνητική απάντηση. Το κράτος δεν έχει συμφέρον να αποκλείσει τους υπηκόους άλλων κρατών μελών από τις θέσεις αυτές, αλλά, αντίθετα, έχει συμφέρον να έχει στη διάθεσή του για τις εν λόγω θέσεις μη ιταλούς υπηκόους, ικανούς να παράσχουν στους φοιτητές ξένων γλωσσών και ξένης λογοτεχνίας εκπαίδευση υψηλής στάθμης στους τομείς αυτούς, καθώς και πρότυπο ορθής προφοράς της διδασκόμενης γλώσσας. Πρόκειται για θέσεις που, λόγω της φύσεώς τους, κατέχονται στην πράξη από αλλοδαπούς.

Εν πάση περιπτώσει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον υπήκοος άλλου κράτους μέλους έχει προσληφθεί κανονικά σε θέση στη δημόσια διοίκηση, εφαρμόζεται το άρθρο 48, παράγραφος 2.

2. *Ως προς το ζήτημα αν μια διάταξη που περιορίζει σε έξι έτη (ένα συν πέντε παρατάσεις) τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας μεταξύ πανεπιστημίων και λεκτόρων ξένης γλώσσας συμβιβάζεται προς το άρθρο 48, παράγραφος 2,*

της Συνθήκης, μολονότι για τους ιταλούς εργαζομένους προβλέπεται καταρχήν η σταθερότητα της απασχολήσεως και μολονότι τα χαρακτηριστικά της εν λόγω απασχολήσεως δεν δικαιολογούν απόκλιση από την αρχή αυτή

Όσον αφορά το παρόν ερώτημα, η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι το άρθρο 28 του ΠΔ 382/1980 εφαρμόζεται αδιακρίτως στους ιταλούς υπηκόους και στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών. Εντούτοις, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης, απαγορεύει και τις *έμμεσες* ή *συγκεκαλυμμένες* διακρίσεις.

Ενόψει του γεγονότος ότι ο πληθυσμός της Ιταλικής Δημοκρατίας είναι κατά βάση μονόγλωσσος (με εξαίρεση ορισμένες αλλόγλωσσες «νησίδες», που βρίσκονται κατά βάση στον Άνω Αδίγη και στο Νότιο Τυρόλο, η ιταλική είναι η μητρική γλώσσα του συνόλου του πληθυσμού), η συντριπτική πλειοψηφία των λεκτόρων ξένης γλώσσας που απασχολούνται στα ιταλικά πανεπιστήμια δεν έχουν ιταλική ιθαγένεια. Επομένως, το πρόβλημα του εν λόγω ορίου ανακύπτει κατά βάση για τους διακινούμενους εργαζομένους υπηκόους των άλλων κρατών μελών.

Κατά την Επιτροπή, για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν το όριο των έξι ετών που ισχύει για τη διάρκεια των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ των πανεπιστημίων και των λεκτόρων ξένης γλώσσας συνιστά έμμεση ή συγκεκαλυμμένη διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης, πρέπει να προσδιοριστεί ποιοι είναι οι ιταλοί εργαζόμενοι, των οποίων τα καθήκοντα μπορούν να συγκριθούν με τα καθήκοντα των λεκτόρων. Η σύγκριση, στην οποία προέβη το εθνικό δικαστήριο, μεταξύ των λεκτόρων και του συνόλου των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα, για τους οποίους ο νόμος εξασφαλίζει σταθερή απασχόληση, δεν είναι ενδεδειγμένη, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την παράγραφο 4 του άρθρου 48, που εφαρμόζεται επίσης όσον αφορά την παράγραφο 2. Κατά τη νομολογία αυτή, το κριτήριο εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 4, της Συνθήκης πρέπει να είναι λειτουργικό και να λαμβάνει υπόψη τη φύση των καθηκόντων και των ευθυνών που είναι συμφυή προς την οικεία απασχόληση (βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση της 3ης Ιουνίου 1986, 307/84, Συλλογή 1986, σ. 1725, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας).

Κατά την Επιτροπή πρέπει να αποκλειστεί η σύγκριση μεταξύ των λεκτόρων ξένης γλώσσας και των συμβασιούχων καθηγητών, που απασχολούνται στα ιταλικά πανεπιστήμια βάσει ετήσιας συμβάσεως παροχής υπηρεσιών, που μπορεί να ανανεωθεί μόνον δύο φορές, αφού απόκλιση από τον περιορισμό αυτό μπορεί να επιτραπεί μόνο με απόφαση του ίδιου του Υπουργού Παιδείας και «μόνο στην περίπτωση που είναι αδύνατη η με άλλο τρόπο παροχή ειδικευμένης τεχνολογικής εκαιδεύσεως υψηλής στάθμης σε τομείς για τους οποίους το πανεπιστήμιο δεν διαθέτει κατάλληλο προσωπικό» (άρθρο 25, έβδομο εδάφιο, του ΠΔ 382/1980). Καμιά από τις προϋποθέσεις αυτές δεν αναφέρεται στο άρθρο 28 του ίδιου διατάγματος που αφορά τους λέκτορες ξένων γλωσσών.

Τα καθήκοντα των λεκτόρων μπορούν να συγκριθούν ιδίως με τα καθήκοντα των πανεπιστημιακών βοηθών του προϊσχύσαντος δικαίου, ο κλάδος των οποίων όμως καταργήθηκε στα πλαίσια της μεταρρυθμίσεως του 1980. Σήμερα η επαγγελματική κατηγορία των ερευνητών έχει ίσως καθήκοντα που μπορούν να συγκριθούν με τα καθήκοντα των λεκτόρων. Το άρθρο 32 του ΠΔ 382/80 προβλέπει για τους ερευνητές τα εξής:

« Οι πανεπιστημιακοί ερευνητές ... ασκούν διδακτικά καθήκοντα που συμπληρώνουν τα επίσημα μαθήματα. Μεταξύ των καθηκόντων αυτών περιλαμβάνονται οι ασκήσεις, η συνεργασία με τους φοιτητές κατά την έρευνα σχετικά με τις διπλωματικές εργασίες και η συμμετοχή στην πειραματική εφαρμογή νέων μεθόδων διδασκαλίας και σε συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες. »

Εξάλλου, το άρθρο 34 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι « ... το νομικό καθεστώς των πανεπιστημιακών ερευνητών διέπεται από τις διατάξεις σχετικά με το νομικό καθεστώς των μόνιμων πανεπιστημιακών βοηθών, εφόσον δεν ρυθμίζεται ειδικά από το παρόν διάταγμα ».

Οι λέκτορες ξένων γλωσσών συνεργάζονται με τον τακτικό καθηγητή της έδρας ξένης γλώσσας και λογοτεχνίας κατά τρόπο παρόμοιο, αν όχι πανομοιότυπο, με τους πανεπιστημιακούς βοηθούς ή ερευνητές που είναι όλοι κατά νόμο ή στην πράξη Ιταλοί και απολαύουν μονιμότητας μέχρι συμπληρώσεως του 65ου έτους της ηλικίας τους (άρθρο 11 του νόμου 349/1958 και άρθρο 34, προτελευταίο εδάφιο, του ΠΔ 382/1980).

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι τα καθήκοντα του λέκτορα ξένης γλώσσας μπορούν να συγκριθούν με αυτά των επικούρων καθηγητών, βάσει ιδίως του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 28 του ΠΔ 382/1980, κατά το οποίο « η αμοιβή (που καταβάλλεται στους λέκτορες) δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος των αρχικών αποδοχών επίκουρου καθηγητή που προσλαμβάνεται για ορισμένο χρόνο ». Το αποτέλεσμα είναι πάντως το ίδιο, δεδομένου ότι οι επίκουροι καθηγητές απολαύουν επίσης μονιμότητας.

Κατά την Επιτροπή η σύγκριση των καθηκόντων των λεκτόρων ξένων γλωσσών με τα καθήκοντα των ερευνητών ή των επικούρων καθηγητών δεν μπορεί να αποκλειστεί βάσει επιχειρημάτων που αντλούνται από τον έκτακτο ή ευκαιριακό χαρακτήρα της εργασίας των λεκτόρων. Μολονότι στην περίπτωση της διδασκαλίας των λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών της Κοινότητας (όπως της πορτογαλικής ή της δανικής), που μπορεί να γίνεται πειραματικά, ή στην περίπτωση ανταλλαγής λεκτόρων μεταξύ πανεπιστημίων της Ιταλίας και πανεπιστημίων άλλων κρατών μελών μπορεί η εργασία αυτή να έχει αυτόν τον χαρακτήρα, αν εξαιρέσει κανείς τις περιθωριακές αυτές περιπτώσεις, η διδασκαλία των ξένων γλωσσών, αδιανόητη χωρίς τη συμμετοχή ιδιαίτερα ειδικευμένων καθηγητών με αντίστοιχη μητρική γλώσσα, εξυπηρετεί πάγιες ανάγκες. Αυτό αποδεικνύεται από το ότι τα πανεπιστήμια χρειάστηκε να συνάψουν νέες συμβάσεις με άλλους λέκτορες, εκτός από αυτούς που αφορούσε η εν λόγω νομοθεσία.

Η σύγκριση αυτή δεν μπορεί να αποκλειστεί ούτε με επίκληση της ανάγκης των πανεπιστημίων να έχουν στη διάθεσή τους « νέους » λέκτορες, με σύγχρονη δηλαδή γνώση της μητρικής γλώσσας και, ιδίως, της καθομιλουμένης και ζωντανής γλώσσας. Ακόμη και αν γίνει δεκτή η ύπαρξη της ανάγκης αυτής, το μέσο που χρησιμοποιεί ο Ιταλός νομοθέτης είναι δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Για να διατηρήσουν οι λέκτορες ξένων γλωσσών που απασχολούνται στα ιταλικά πανεπιστήμια επαρκείς γνώσεις της ζωντανής μητρικής γλώσσας θα αρκούσε να τους αποδίδονται τα έξοδα ενός ή περισσοτέρων ταξιδίων κατ' έτος στο κράτος της καταγωγής τους, να προβλέπονται ειδικές εκπαιδευτικές άδειες ή άδειες για επαγγελματική επιμόρφωση στη χώρα καταγωγής, καθώς και προσωρινές αποσπάσεις προς το συμφέρον της υπηρεσίας στα πανεπιστήμια αυτής της χώρας. Το πανεπιστήμιο που προσλαμβάνει τους λέκτορες θα μπορούσε επίσης να θέτει προσηκόντως και

διαρκώς στη διάθεσή τους πρόσφατες δημοσιεύσεις στη μητρική τους γλώσσα.

Στο συμβούλιο της σχολής θα απέκειτο στην περίπτωση αυτή να ελέγχει περιοδικώς, εν ανάγκη και κάθε χρόνο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ΠΔ 382/1980, το επίπεδο των γλωσσικών και πολιτιστικών γνώσεων των λεκτόρων και να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα στην περίπτωση και μόνο που διαπιστώνει απαράδεκτη μείωση των γλωσσικών και πολιτιστικών τους γνώσεων.

Οι ενάγουσες της κύριας δίκης συμφωνούν κατά βάση με την άποψη της Επιτροπής.

Το άρθρο 28 του ΠΔ 382/1980 συνιστά διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης, καθόσον θίγει ουσιωδώς τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, ακόμη και αν δεν προβλέπει ρητά διάκριση μεταξύ των Ιταλών και των υπηκόων των άλλων κρατών μελών.

Τα καθήκοντα των λεκτόρων ξένων γλωσσών μπορούν, στις περισσότερες περιπτώσεις, να συγκριθούν με αυτά των ερευνητών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, με αυτά των επικούρων καθηγητών. Εκτός από τις γλωσσικές φροντιστηριακές ασκήσεις, οι λέκτορες βοηθούν τους τακτικούς καθηγητές, όσον αφορά τις διδακτορικές διατριβές και τη σύνθεση των εξεταστικών επιτροπών, και παραδίδουν μαθήματα, πράγμα που δεν υποχρεούνται να κάνουν οι ερευνητές. Ο τρόπος εκτελέσεως της εργασίας των λεκτόρων καθορίζεται από τους τακτικούς καθηγητές. Το ωράριό τους ακολουθεί αυστηρά το πανεπιστημιακό ωράριο, χωρίς να αφήνει στους λέκτορες κανένα περιθώριο ελευθερίας· η συμπεριφορά των τελευταίων υπόκειται στον έλεγχο του κοσμήτορα της σχολής.

Τόσο οι ερευνητές, όσο και οι επίκουροι καθηγητές, απολαύουν μονιμότητας.

Το επιχείρημα που αντλείται από την ανάγκη εξασφαλίσεως της καθαρότητας της μητρικής γλώσσας, προκειμένου να διακριθούν τα καθήκοντα των λεκτόρων από άλλα καθήκοντα και να δικαιολογηθεί η έλλειψη μονιμότητας, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Οι ενάγουσες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι η επιχειρηματολογία αυτή είναι αναπόδεικτη και αντιβαίνει στη διοικητική πρακτική. Πράγματι, το Υπουργείο Παιδείας θεωρεί ότι το όριο των έξι ετών αφορά μόνο την απασχόληση στο *ίδιο* πανεπιστήμιο.

3. *Ως προς το ζήτημα αν η έλλειψη ασφαλιστικής καλύψεως συνιστά διάκριση απαγορευόμενη από τη Συνθήκη ΕΟΚ και ιδίως από το άρθρο 51*

Η Επιτροπή και οι ενάγουσες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι το ερώτημα αυτό δεν χρήζει απαντήσεως. Πράγματι, το ερώτημα αυτό περιέχεται σιωπηρά στο δεύτερο ερώτημα και, εν πάση περιπτώσει, η δυσμενέστερη μεταχείριση των λεκτόρων ξένων γλωσσών από άποψη κοινωνικής ασφαλίσεως αντίκειται στην ιταλική νομοθεσία. Η εργασία των τελευταίων αποτελεί εξαρτημένη εργασία, όπως αναγνώρισε και το Consiglio di Stato με την προαναφερθείσα απόφασή του.

J. C. Moitinho de Almeida
εισηγητής δικαστής